

7md

2011 m. gruodžio 9 d., penktadienis

Nr. 44 (966) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

2

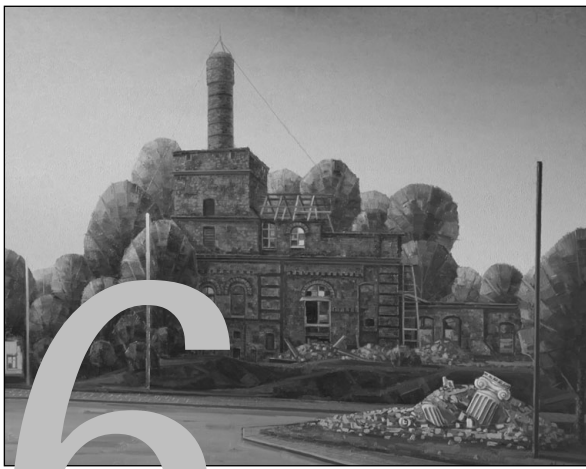
Anglų muzikos vakaras Filharmonijoje

4

Rimgaudas Karvelis ir Jaunimo teatro istorija

5

Amsterdamo dokumentinių filmų festivalis

6

Algis Griškevičius. „Eskizas saldinių dėžutei“. 2011 m.

Algjo Griškevičiaus paroda

**Mieli skaitytojai,
PRENUMERATA PRASIDĖJO!**

Pagaliau galite užsisakyti „7 meno dienas“ ir žurnalą „Kinas“ į namus.

Taip ir mokėsite mažiau, ir palaikysite mus.

Savaitraščio vieno numerio pardavimo kaina – 2,50 Lt,
o prenumeratoriams – 2 Lt.

Prenumeratos kainos: 1 mėn. – 8,16 Lt; 3 mėn. – 24,48 Lt;
6 mėn. – 48,96 Lt; metams – 81,60 Lt.

Žurnalo „Kinas“ vieno numerio pardavimo kaina – 6 Lt, o
prenumeratoriams – 5,10 Lt.

Žurnalo „Kinas“ prenumeratos kainos: 3 mėn. – 5,10 Lt;
6 mėn. – 10,20 Lt; metams – 20,40 Lt.

Prenumeruoti metams galite pašto skyriuose ir internetu,
tačiau tik iki gruodžio 23 d.

Mūza Rubackytė ir Francesco Nicolosi

D. MATVEJEVO NUOTR.

Nutolstant

Iš laiškų toli nuklydusiam vilniečiui

Edmundas Gedgaudas

Juk nerašinėtume vienas kitam tų laiškų, jeigu kadaise susitinkdami nebūtume įpratę pagvildinti, ką išgirdom koncertuose arba iš palankiai susiklosčius aplinkybėms įsigytos plokštelės. Gal to įpročio likučiai mums šiandien pakeičia dienoraštį? Kažkodėl įspūdžiams apie Luką Geniušą man prireikė būtent anų senųjų pokalbių. Ar vadintini jie pasamprotavimais? Dabartinė rašanti panelė juos paverstų pasamprotavimais, bet juk mudu (aš tai ypač) dažniau ne protaujame, o tik stengiamės neprarasti ryšių su intencija. Ji juk rečiau klysta negu protas, ir gal dažniausiai tas, kurį įprasta vadinti sveiku, taigi – Protu. Už Tavo pametę paskatą pasisaugoti „recenzijų stiliaus“ esu iš tiesų dėkingas. Pats jo (kaip ir jų) nebeneriu, vis dažniau galvodamas, jog metas iš tų sferų trauktis.

Jau ne sykį Tau esu minėjęs, kad vos švystelėjusią kažkelintame intencijos sluoksnyje mintį, kuri tuoj tuoj dings, sugrąžina atsiverstas tekstas. Būna, kad dar ir nepažįstamas. Nesugebu to protu paaiškinti.

Dabar panašiai nutiko su 1995-ųjų sausį skaitytu, vėliau skaitinčiu Stanislawo Barańczako ciklu *Podróż zimowa*. Gal ankstyvos sutemos man priartino Schuberto *Winterreise*? Poznančij gyvenantį poetą tos dainos paskatino parašyti joms kitus tekstus. Tą jau Tau minėjau. Dabar aš – įsiskaitydamas – dar kitaip juos suvokiu, Schuberto melodijas imu labiau girdėti Barańczako, negu Müllerio tekstais. Norėčiau, kad juos susirastum ir deramu momentu (šiomis dienomis tokių turime į valias) paskaitytum. Kaip tik su jais buvau prieš televizijai transliuojant pirmojo Tau aprašinto festivalio koncerto įrašą. Ar tik atsitiktinumas man sugretino tuos tokius tarpusvyje tolimus pasaulius? Kad daryčiau išvadą, kad ryžčiausi... Su-pratai?

Bet dabar, jau ne(be)recenzuodamas, mintyse vėl gretinu Goernerio Lisztą ir jo Chopiną. Ir man tebeatrodo, jog Fryderyko slėpiniai, rakinami Liszto raktu, sugirgžda. Smulkiesiems Liszto garseliams tin-ka „mechaniškumas“, skraidinantis pianistą virš teksto – atskirų garsų reikšmė menksta, užtat kaip žėri jų

visuma! O greitieji Chopino tempai prašyte prašo saitų su kiekvienu atskiru garsu. Lukas tokiuose Chopino sonatų tarpnsiuose spėja juos pakalbinti. Ir net po *Marche funèbre* atskubėjusios pamėklės saugo pakitusį garsų materialumą, finalas įgyja kirstolo briaunų.

Thalberg, Kalkbrenner, Liszt, Herz... Juk Fryderykas skambino visai kitaip negu šie jo amžininkai. O sugebėjo kiekvieno jų braižą parodijuoti! Pats jis liko tasai vienintelis – nuo pat pradžių, nes savo kūrinis skambindamas jis ir kaip pianistas būdavo tik jo pasiektoje viršūnėje. Chopino dvasiai artimas romantizmas, o skoniui – klasicizmas. Ar daug šiandien beaptinki sugebančių, nepasitelkiant vaidybos, susieti tuos du pradus? Ne tik muzikoj. Sakysi, kad *brillant* stiliaus virtuoziškumą jis toleravo, pats jam atiduodamas duoklę. Bet juk taip pat žinom, kad „grynąjį romantizmą“ ne itin vertino. Kodėl? Gal kai kas jam atrodė pernelyg tiesmuka, įkyru, „plokščia“? Liūdesys, euforija, polėkis, pyktis... Romantikų

NUKELTA | 3 PSL.

Nutolstant

ATKELTA IŠ 1 PSL.

kūryboje kai ką galima ganėtina tiksliai įvardyti. O Fryderykas sklandė sferose, kurias sunku nusakyti žodžiais. Amžininkai, klausydamiesi jo skambinimo, sakė galintys prisiekti, kad kito panašaus nėra, bet nesugebėdavo tos nuostabos išreikšti žodžiais. Išiklausančius stulbindavo neįprastai kintanti formos, minčių, jausmų tėkmė, kuri betgi neatmeta klasicizmo autoriteto. Lukas tą jau *savaip* suvokia, supranta, perteikia.

THALBERG! Magiškas anuomet vardas. Šalia atletiško virtuozizmo jo muzikai reikia ir artistinio lankstumo, protarpiais – grakštumo, elegancijos. Tų šiandien nykstančių dalykų. Kai kam atrodo, kad Thalbergas rašė tarsi „trims rankoms“. Jo virtuozinę Bellinio „Somnambulos“ fantaziją festivalyje skambino Francesco Nicolosi, neapolietis. Mūzos pakviestas pabaigos koncertui, *kadaise*, regis, patyręs pianistinės sėkmės tarpusnių. O aš, jau pažinęs „Normos“ įkvėptas Liszto ir mane sužavėjusio Masatakos Gotos vizijas, bandžiau įsivaizduoti, kaip šis japonas „Somnambulos“ *bel canto* keltų iki anos katarsinės kaitros. Nes neapoliečio skambinama, ši muzika tepriminė ugnikalnį, primiršusį dūmų kvapą. Su simfoninio styginiųkais svečias trenkė Liszto „Prakickimą“, prie kurio nesiprašydinamas pridėjo du bisiuksus. Jų neatpažinau. Šervenikas dirigavo pakiliai, taip publiką vesdamas per Liszto „Prometėją“, Berliozi „Rákóczi maršą“, kaskart džiuginantį orkestruote, Beethoveno uvertiūrą „Karalius Štefanas“. Ir tada – Beethoveno-Liszto „Atėnų griuvėsiai“ (fortepijonas, orkestras), labai tinkantys Mūzos Rubackytės sumanyto festivalio pabaigai. Jai pačiai irgi. O bisui sekė Antrosios vengrų rapsodijos versija keturioms rankoms.

Šaunu! Mat buvo dar ir reginukas, nes antrosios partijos ėmėsis Nicolosi netrukus, kūriniai skambant, persėdo Mūzos vieton, o ji – į jo, vėliau sugrįždama iškeitinė pozicijon. Taip jie dar ir dar kartojto tą šmaikščiai sumanytą, grakštų fokusiuką. Buvo bisui ir Marijai Moravskai paskirta pjesė, padėjusi Mūzai čiurlionišku potėpiu dailiai užbaigti pianistų šventę.

Gėlės, gėlės, gėlės... Būtinai pabaigos koncerto ritualai. Bet juk mūsų filharmonija ir šiaip jų, tegu ir kuklesnių, nestokoja. Prieš kiekvieną koncertą tebegyvoja priminimai, kas šiandien koncertuos, ką išgirsim (nereitai ir įvertinant). Gal ne tik aš pasijuntu esąs vėpla, nesuvisokiantis kur atėjęs ir, turėdamas rankoje koncerto programą, ne(be)pajėgiantis pasiskaityti. O Vilniaus troleibusuose pasigirstančio įrašyto teksto pamokymai mane traktuoja lyg darželinuką, deklamuojančia tartim primindami filharmoniją. Nei šis, nei tas...

Per radiją girdėjau šaunučių estą Reiną Raudą (iš manęs esį gavęs jo eseistinį romaną) samprotaujant apie lietuvių polinkį reikšmintis. Prisiminiau ir mūsų pomėgį *Public Relations* paženklintus asmenis rituališkai adoruoti. Neieškok čia nuoširdumo, nes jį išstūmė toji PR kosmetika. Tu irgi pastebėjai, jog nuo sovietmečio tostant tos apraiškos Lietuvoje stiprėja, plisdamos ne tik per šventes, bet ir kasdienybėje, panūdusioje būti *non stop* pakilia, nekasdieniška. O išeina kičas, verčiantis vis dažniau ilgtis natūralaus šokiadienių žavesio.

Vis dėlto festivalio Mūza rodė neišsenkantį sumanumą ir energiją. Ji rasdavo, ką apie Lisztą lakoniškai pasakyti prieš kiekvieną koncertą. Internetiniuose „Bernardinuose“ skaičiau pokalbį su ja – Mūza Rubackyte, – anot šią muzi-

Mūza Rubackytė ir Robertas Šervenikas

D. MATVEJEVO NUOTR.

kę kalbinusios Dalius Rautkūtės, ji „kritikų įvardijama kaip ryškiausia ir svarbiausia šių laikų pasaulio pianistė“. O pati Mūza, kalbėdama kultūroje, „Bernardinų“ skaitytojui paaiškina: „Tai asmenybė, be kurios joks kultūrinis gyvenimas Europoje nebūtų vykęs“. Tad gal Tave sudominau ir pasiskaitysi pats? Kad ir greta Barańczako.

P.S. Ar pajėgtum apibūdinti savo požiūrį į iškilių kūrėjų sukaktis? Kaip tas jų pasiektas aukštumas matuotum? Kalną – tai nuo jūros lygio. O nuo kur tokį Antaną Gudaitį, Liudą Trukį, Vytautą Bacevičių? Kartais girdžiu sakant „esame jiems per mažai“. Pats irgi panašiai pagalvoju.

Kai prieš šešetą metų minėjom Vytauto Bacevičiaus šimtmetį, šventėm išties imponantiškai.

Bet juk buvo aišku, jog tai – duok-

lė mums „vis dar“ neįprasto masto kūrėjui ir mūsų sąžinės apraminimui. Keblumų kelianti sukaktis praeis, ir mes tą Vytautą vėl sėkmingai pamiršim. Tokie tie mūsų ritualai. Norėdami juos pajudinti, turėtume kai ką savyje keisti, tačiau šito juk bijome lyg velniai švesto vandens.

O štai užpernai buvo minimas šio kompozitoriaus ir pianisto sesers Gražynos Bacewicz (prieškariu ją Lietuvoje vadino Bacevičiūte) šimtmetis. Lenkams tos kompozitorės ir smuikininkės nereikėjo „prisiminti“, nes jos muzika seniai įsibuvo koncertų programose, gausiuose įrašuose. Lenkų kultūra – kompozitorės namai, tad ir kitur jos kūryba nesijaučia esanti benamė. Europa jos muziką pažįsta, vienas didžiųjų dabarties pianistų (tą sakau ne „Bernardinams“) Krystianas Zimmermanas įrašinėja ir savo koncertuose skambina Gražynos Bacewicz kūri-

nus fortepijonui. Kiek jis nutuokia apie jos brolių, rašiusį nepraslesnę (kalbant kukliai) muziką, taip pat ir fortepijonui? O gal išvis jam neteko apie jį girdėti?

Nepamiršiu, kaip Andrius Žlabys po 2005-ųjų spalį surengto recitalio, skirto Vytauto Bacevičiaus kūrybai, viešai prisipažino pasijutęs taip, lyg būtų aptikęs skrynį su užkastu lobiu. Dabar, po šešerių metų, gal šis pianistas jau šliejasi prie mūsų nepajudinamos nuostatos „...deja, esame per mažai“. Bepigu Krystianui (irgi gyvenančiam toli nuo tėvynės), nes jo šalis dešimteriopai už Lietuvą didesnė, o ir Gražynos lobių niekas nebuvo užkasęs. Tokios tad ritualizuotos mūsiškių jubiliejų dviprasmybės... Supranti?

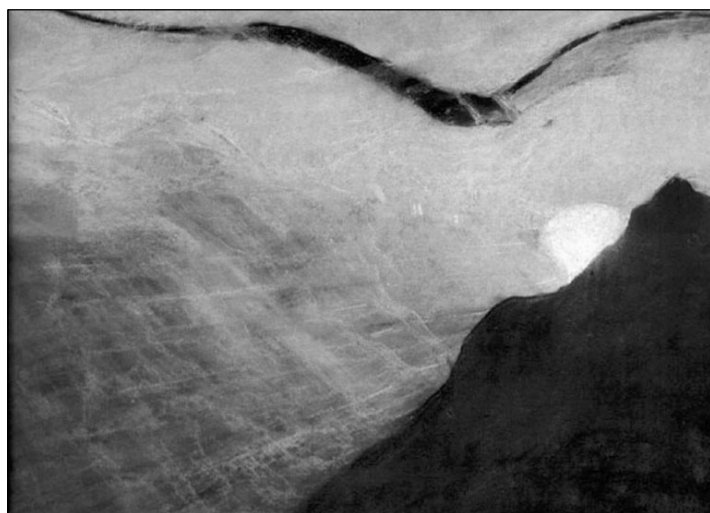
Skaityk Barańczaką. Schuberto melodijos Tau savaime suskambės. Su jom geriau, kur kas geriau.

Kronika

Japonijoje išleistas Čiurlionių kūrinių fortepijonui rinkinys

Šiemet M.K. Čiurlionio mirties šimtmetį gausiais renginiais, leidiniais ir dedikacijomis minėjo ne vien Lietuva. 2011-uosius UNESCO paskelbus Čiurlionio metais, išskirtinis dėmesys jo kūrybai buvo juntamas net tolimiausiuose pasaulio kampečiuose. Tai liudija neseniai Japonijoje pasirodęs pirmasis Čiurlionio kūrinių fortepijonui rinkinys, kuriame spausdinami vien originalūs, redaktorių neinterpretuoti kompozitoriaus muzikos tekstai. Rinkinį sudarė muzikologas Darius Kučinskas, bendradarbiaudamas su japonų muzikologe Yumiko Nunokawa, išleido vienos stambiausių japonų korporacijų leidybinis padalinys „Yamaha Music Media Corporation“, bendradarbiaudamas su Muzikos informacijos ir leidybos centru. Leidybą parėmė Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondas.

Kaip savo komentaruose rašo lei-

Mikalajus Konstantinas Čiurlionis. „Žinia“. 1905 m.

dinio sudarytojas, iš visų mūsų klasišinės muzikos kompozitorių M.K. Čiurlionio muzika, ko gero, buvo daugiausia tyrinėta muzikologų ir sulaukė daugiausiai natų leidinių per praėjusį šimtmetį. Iki šiol išleista nemažai leidinių, kuriuose skirtingai pateikiamas Čiurlionio natų tekstas, paliekant nuspresti pačiam atlikėjui, kuris gi leidinys jam ar jai yra pats „teisingiausias“ arba iš-

kiausiai išreiškiantis kompozitoriaus idėjas. Kiekvieno iš ankstesnių leidinių redaktorius siekė pateikti savąsias Čiurlionio natų rankraščių redakcijas kaip „suprantamiausias“ ar „labiausiai pritaikytas atlikimui“, su daugybe pastabų bei pasiūlymų atlikėjams.

Pastarasis leidinys yra unikalus tuo, kad jame pateikti tie kompozitoriaus kūriniai, kur jo užrašytos na-

tos nėra taisytos vėlesnių redaktorių ir pateikiamos autentišku (*Ur-text*) pavidalu. Į rinkinį buvo įtraukti tie kūriniai, kurių tekstus buvo nesudėtinga išsifruoti, atkuriant akivaizdžiai praleistus ar „pamirštus“ alteracijos ženklus ar skirtingu šriftu išskiriant nedidelius nepabaigtų kompozicijų fragmentus. Taip pat tie kūriniai, kurie nuo 1970 metų, kai Čiurlionio vardas buvo pirmą kartą išgirstas Japonijoje, skambėjo šioje šalyje. Prie kiekvieno kūrinio yra informacija apie jo leidimo ir redagavimo istoriją. Leidinyje pateikti D. Kučinsko ir Y.Nunokawas įžanginiai tekstai, M.K. Čiurlionio tapybos darbų reprodukcijos.

Muzikologė Yumiko Nunokawa pastaraisiais metais nuosekliai studijuoja M.K. Čiurlionio kūrybą, tyrinėja čiurlionianą Japonijoje, bendradarbiauja pristatant gastrolių į Japoniją atvykstančius lietuvių kompozitorius ir atlikėjus.

Baltijos šalių muzika Y. Nunokawa profesionaliai susidomėjo studijuodama Londono universiteto Goldsmithso koledže. Muziko-

logės ryšiai su Lietuva sustiprėjo 2009 m., Tokijo tarptautinėje knygų mugėje apsilankius Lietuvos ambasados stende, kuriame buvo pristatoma Muzikos leidybos ir informacijos centro išleista naujausia lietuvių kompozitorių ir atlikėjų kompaktinių plokštelių kolekcija. Šis susitikimas paskatino Y. Nunokawą aktyviai įsitraukti į Lietuvos kultūros sklaidos Japonijoje darbą.

Muzikologė bendradarbiavo su leidykla „Young Tree Press“ rengiant spaudai Vytauto Landsbergio knygą „Čiurlionis. Laikas ir turinys“. 2010 ir 2011 m. Y. Nunokawa dalyvavo M.K. Čiurlionio studijų savitės tarptautinėje konferencijoje Druskininkuose bei II tarptautinėje muzikos interpretacijos konferencijoje „Čiurlionis mūsų laikmename“, surengtoje 2011 m. lapkritį Kaune, kur skaitė pranešimus apie Čiurlionio pristatymo Japonijoje istoriją ir recepciją. Jos straipsnis apie Čiurlionio recepciją Japonijoje skelbiamas ir naujojo natų leidinio žangoje.

MILC INF.

Pasakojimas su paralelinėmis istorijomis

Algio Griškevičiaus paroda „Nuojautos“ LDS „Pamėnkalnio“ galerijoje

Aistė Paulina Virbickaitė

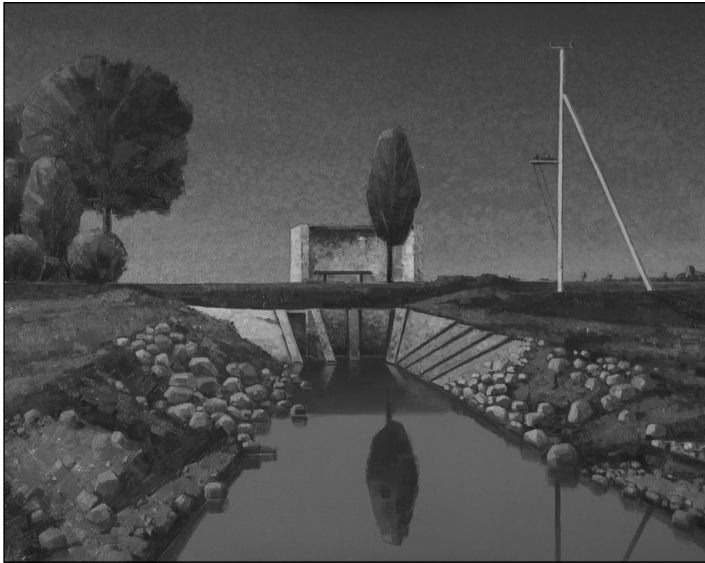
Nėra čia ko slėpti. Kalbant apie paveikslus, žmones dažniausiai domina du klausimai: per kiek menininkas juos nutapo ir už kiek parduoja. Kolegoms menininkams dar smalsu, kur pirkti porėmiai ir kokios firmos gruntas bei dažai. „Rinktinė“ kultūringai publikai, be kainos klausimų, aktualu ir tai, ar menininkas geras, ar ne. Tokie situacijose vienas iš būdų grįžti prie meno kūrinį yra pasakojimas. Tad ir papasakosiu apie neseniai atsidariusią menininko Algio Griškevičiaus tapybos ir objektų parodą bei pakeliui pasidalinsiu keliomis istorijomis, kurių dalis šio menininko paveikslų gerbėjų nesitikėtų išgirsti.

Naujausi A. Griškevičiaus tapybos darbai išlaiko šiam menininkui būdingą ir lengvai atpažįtamą stilių bei nuotaiką. Pavadinkime ją periferine jausmine būseną. Kai matome, kaip leidžiasi prisiminimų šešėliai. Dabartis dar ryški, bet jau užsidegė laukimo žibintai. Sutemę metas viliojantis ir labai gražus. Gal todėl, kad trapus ir trumpas. Tuoj jis baigsis, užžiebsim visas šviesas ir vėl guviai planuosime, griausime ar kursime. Bet kol toji neryški būseną tęsiasi, stebėdamiesi fiksuojame nežinia iš kur atklydusias savo mintis ir vadiname jas nuojautomis. Vieni Algio Griškevičiaus paveiksluose regi ištempusį laiką iki branduolinės katastrofos, kiti – grįžimą į vaikystę ar neišsipildžiusių lūkes-

čių parkus. Visi sutaria, kad paveikluose atpažįstami žmogaus ženklų peizažai – tarsi kitas, tik panašus į šį pasaulis. Tad kodėl jis įtikina?

Kalbant apie paveikslus be poetinių metaforų – Algis Griškevičius kiekvieną kartą tapydamas eina iš tamsos į šviesą. Tai yra, jis tapo ne ant balto, o ant spalvoto (rausvo) grunto, vietomis leisdamas jam „persišviesti“ per šviesesnių spalvų sluoksnius. Šis senas klasikinis tapybos „fokusas“ sukuria keistą, vieno aiškaus šaltinio neturinčią, tarsi vienu metu iš viso peizažo sklindančią rugpjūčio pavakario šviesą. Nieko nepaprasto menininkas nedaro ir su paveikslų siužetais. Kiekvieną jų detalė iš tiesų egzistuoja. Tad gali būti, jog čia rasite kokį pažįstamą vandens bokštą, stovintį šalia tetos Angelės kaimo sodybos. Tačiau tikresnis (tvirtesnis) už gyvenimą aprūdijęs vandens bokštas A. Griškevičiaus paveiksle atrodo magiškai ir paslaptingai, nes realūs objektai čia yra tik atspirtis, nuotykių pradžia. Iššūkis iš urbanistinių griozdų ir duobėtų kelių kasdienybės sukurti žiūrovo širdį ir protą įtraukiančią sceną.

Jei A. Griškevičiaus paveikslai prasiidę ir baigtųsi jau aprašytų nuotaikų kūrimu, jie būtų žavūs, bet vargu ar įdomūs. Įtaigiai kurdamas reikiamas nuotaikas (emocijas), jis nepamiršta ir proto. Šiam „parūpinančiam“ kultūrinio konteksto fragmentų ar kasdienybės laikraštinių aktualijų refleksijų. Pats būdamas judrus ir veiklus žmogus, menininkas su-

Algis Griškevičius. „Paskutinė stotelė“. 2011 m.

pranta ir žiūrovo norą ne tik medituoti patogioje kėsedoje, bet ir įspėti paveiksle papasakotą istoriją, atkoduoti kartais tyčia dviprasmiškus simbolius. Preciziška klasikine technika kurdamas emociškai įtaigius paveikslus, į visumą jis įpina šiuolaikiniam menui būdingus „tekstinius“ komentarus. Pavyzdžiui, pirmine paveiklo „Eskizas saldinių dėžutei“ inspiracija tapo Žemutinė pilis (Lietuvos valdovų rūmai) ir jos atstatymo idėja. Pagalvokime, kas būtų, jei iš tiesų būtų išleista solidi partija saldinių dėžučių su tokiu paveikslėliu? Nepaisant saldinių skonio ar populiarumo, tokią dėžutę po kokių 500 metų galėtų atrasti koks nors entuziastas ir kilti į kovą už šių puikių rūmų atstatymą. Kita vertus,

šalies realijas išmanantis žmogus šį paveikslą galbūt traktuos kaip dabartinės paveldosaugos situacijos atspindį. Ir bus teisus. Kaip ir tas, kurį asfaltuotas keliukas mintimis nuves į baugius ir viliojančius vaikystės žygius po apleistą dvarą. Žygiai į A. Griškevičiaus paveikslus gali būti ne mažiau įtraukiantys.

Galimybė pačiam interpretuoti kūrinių – vienas iš meno teikiamų malonumų. A. Griškevičius teigia, kad savo istorijas sugalvoja žiūrėdamas į jau nutapytą paveikslą. Tai gi savo pasakojimus galime kurti ir mes. Pasitreniruokime su paveikslu „Paskutinė stotelė“. Reikia impulsu istorijos pradžia? Išivaizduokime mažą gyvenvietę kažkur Lietuvos pakrašty. Metai iš metų

tarpmiestinis autobusas pralėkdavo pro ją net nestabtelėdamas. Gyventojai pyko ir liūdėjo. Jautėsi atstumti. Todėl rašė nesibaigiančius skundus beigi prašymus, kol galiausiai, vieną gražią dieną, stotelė buvo įrengta. Štai ji, stovi. Nedidelė, bet sava. Tačiau tuo pat metu, tik kitais koridoriais, pralėkė žinia, jog minėtasis autobusas emigracijos ištuštintose gyvenvietėse nebesurenka pakankamai keleivių. Maršrutas buvo panaikintas. Pasakodamas šią istoriją autorius pats kiek nuklysta nuo „Paskutinės stotelės“ temos, paversdamas ją „nekalta“ stotele. Pasirodo, galima ir taip. Todėl mes galime grįžti atgal ir pradėti pasakojimą iš naujo ir visai kitaip. Gal tai bus paskutinė šalies stotelė, kurios dar nenutepliojo Solomonas? Gal – paskutinė lietuviška stotelė, kurią mato sunkią rankinę baltais ir mėlynais dryžiais tempiantis būsimasis Londono užkariautojas, ką tik paskutinį kartą nusisipjovęs į tylų griovio vandenį? Štai todėl parodos atidarymo metu žmonės stovi prieš paveikslus ir ginčijasi. Lengvai, be įtampos. Juokiasi. Tada percina prie kito eksponato. Bent trumpam užmiršta svarbiausią klausimą „kiek kainuoja“. Ir gerai.

Paroda veikia iki gruodžio 31 d.
LDS „Pamėnkalnio galerija“
(Pamėnkalnio g. 1/13, Vilnius)
Dirba antradienį–penktadienį 10–18 val.,
šeštadienį 10–16 val.

Optimistinis objektyvas

Mariaus Baranausko (1931–1995) fotografijų paroda

Katerina Baravykaitė

Fotografo retrospektyvą Lietuvos fotomenininkų sąjunga pristato kupinu metaforų anonsu. Mariaus Baranauskas vadinamas savojo laiko vartininku, garbingai priėmusiu likimo smūgius. Žinoma, sudėtinga aprašyti kūrybą ar darbą (daugiausia laiko Baranauskas dirbo fotožurnalistu) žmogaus, gyvenusio reiklaus ideologinio fono ir aršios cenzūros sąlygomis. Tarybinė konjunktūra kaip savo programos skleidimo įrankį kur kas labiau vertino fotografijas, nei, pavyzdžiui, daugiadugnę tapybą. Nors Antanas Sutkus su savo aklais ir akylais pionieriais lygiai taip pat naudojosi Ezopo kalba kaip ir stilizuotis, deformuoti ar fotorealizuoti pradėjusi tapyba, vis dėlto nuotraukai buvo daug lengviau prilipinti tiesos etiketę. Akyliau pažiūrėjus, tuometinės ir fotografijos, ir tapybos, ir skulptūros pavadinimai nedaug tesiskyrė – vyravo alegorijos ir profsiniai apibendrinimai: žemdirbys, žvejas, tėvai, motinos, šokėjos, melioratoriai, montuotojai ar tiesiog

darbininkai, studentės, dainų šventės dalyviai ir t.t.

Tiesa, fotografai anuomet nebuvo laikomi pačiais tikraisiais menininkais, o kaip tik dėl to kovojo (refleksas kautis ir gintis išliko iki šiol). Tačiau sovietmečiu fotografii-

jos sritis neskurdo – turėjo atskirą profesinę draugiją (įkurta 1969 m.), 1989 m. tapusią fotomenininkų sąjunga. Buvo reguliariai leidžiami reprezentaciniai albumai, almanachai, klestėjo žurnalas „Nemunas“. Kebliausia, kad iš srities, kuria ne-

blogai rūpintis, ko gero, daugiausiai ir reikalauta reprezentacijos funkcijos. Pavarčius fotografijų rinkinių albumus kyla įspūdis, jog tai metinė ataskaita vaizdais apie tai, kas šaunus šiame nutiko Tarybų Lietuvoje: štai atidengė monumentą armijai išvaduoti, atnaujino laivą, įsikėlė naujakuriai, įvyko varžybos. Nemaža dalis skirta džiaugsmingai darbininko kasdienybei (žmogus darbo vietoje) ar doram jo veidui (portretas darbo aplinkoje). Mėgstami veikėjai: vaikai, senukai ir uniformuotieji, na ir, žinoma, gražios tarybinės moterys. Tokiose albumuose puikiai tinka ir Mariaus Baranausko meistriškai suderintos kompozicijos fotografijos. Kariai, sinchroniškai pakreipę galvas į „dailiosios“ lyties atstoves, turi dabarties reklamoms būdingą neužgaulaus humoro dozę, tačiau per mažą, kad turėtum ūpo įsižeisti. Nors sakoma, kad Baranauskas daugiausiai fotografavo reportažines nuotraukas ir, ko gero, tai yra tikra tiesa, dalis nuotraukų yra akivaizdžiai surežisuotos. Pavyzdžiui, „Tėvai“ (1967 m.) – keturi vyrai sė-

di ant suolo priešais pasistatę po vaikišką vežimėlį su kūdikiu. Tai joks tarybinio gyvenimo atspindys, o greičiau pokštas. Tai dabar vyrai dalyvauja gimdymuose, anksčiau vežimėlių stumti populiariu požiūriu buvo grynai bobų reikalas.

Plakatiškos ir šaunios Mariaus Baranausko nuotraukos, vaizduojančios tarybinius įsimylėlius, žvejus ir kitų profesijų piliečius, daug įdomesnės ir iškalbingesnės, kai jos neatšiaus nuo savojo meno ideologinio fono. Jo darbų archyvas vertingas kaip to laiko ženklas, ir nėra jokio reikalo bandyti apversti supratimą ar ieškoti paslapčių. Tad kaipgi reprezentuosime gerus sovietmečio menininkus: ar išradinsime legendas, kaip „pabėgdavo pas žvejus“ (žvejai buvo programinė tema), ar paprasčiau – necenzūruotai. Nuotraukos juk ir toliau išlieka paveikios.

Paroda veikia iki gruodžio 23 d.
Prospekto galerija (Gedimino pr. 43, Vilnius)
Dirba antradienį–penktadienį 12–18 val.,
šeštadienį 12–16 val.

Mariaus Baranauskas. „Tėvai“. 1967 m.

Nepažįstami keistumai

Tonio Saadoja ir Flo Kasearu paroda „21.05.09“ / „14.06.09“ Šiuolaikinio meno centre

Eglė Juocevičiūtė

Paryčiais tuščios Talino gatvės ir po jas lakstantis baltas žirgas. Ir istorija apie tas naktis ir dienas, kai kažkur dingsta visi žmonės, apie žmonių bejėgystę prieš sistemą, tamsą ir aklumą, bei iš hipodromo arklidžių išleistus žirus. Ši istorija – tai literatūrinių ir žurnalistinių ištraukų junginys, sujungtas ne aki-vaizdžiu, bet gana tvirtu stuburu. O stuburas sumanytas tam, kad suvienytų jaunų estų menininkų Flo Kasearu videofilmą „21.05.09“ arba „ESC“ bei Tonio Saadojos fotografinę instaliaciją „14.06.09“. Dažniausiai parodos stuburu pasirenkamas tam tikras probleminis laukas ir jį bandoma iliustruoti, praplėsti, susiaurinti, paaiškinti ar dar ką nors su juo nuveikti. Kūrinių raiškos ir pobūdžio įvairumas pats savaime nebūna kuratorių siekiama, tačiau dažnai vadovaujamosi mintimi, kad įvairiau yra įdomiau. Paradoksaliai, Flo Kasearu ir Tonio Saadojos kūrinių yra tokie vizualiai panašūs, kad jų kūrėjai, sumanę bendrą projektą, nusprendė drauge sukurti istoriją savo kūrinius ne tiek sujungti, kiek „pripildyti“.

Kasearu videofilme švintant ir lašnojant lietai, tuščiomis Talino gatvėmis šuoliuoja balto žirgo projekcija. Saadojos fotografijos instaliacijoje – juodoje nors į akį durk salėje švysčiojančiose šviesdėžėse – matome tuščias Talino sankryžas apsiniaukusių paryčių. Sprendžiant iš datų darbų pavadinimuose, meno kūrinių sukūrimo įvykius skiria trys savaitės, o jei spręstume iš vaizdo, tai galėjo įvykti tą patį priešaušrį. Tačiau nuo pavadinimų ir prasideda „užvaizdžio“ (istorijos, slypinčios už vaizdo) „pildymas“.

„21.05.09“ – tai lygiai metai nuo

tos nakties, kai kažkoks piktavali paleido aštuonis (rudus) žirus iš Talino hipodromo arklidžių ir 15 policininkų dvi valandas vaikėsi juos po Talino centrą. „14.06.09“ – praėjo lygiai 68 metai nuo tos nakties, kai įvyko pirmas masinis sovietinis trėmimas iš Estijos. Fotografuotos sankryžos neturi tiesioginio istorinio ryšio su šiuo įvykiu, manau, dauguma jų, jei ne visos, atsirado kažkada pakeliui tarp 1941 m. ir 2009 m. Tuščios sankryžos (miesto judėjimo mazgai, miesto pilnumo, veiksnio įrodymai – juk ir Lietuvoje mažų miestelių dydis nusakomas sankryžų ir šviesoforų kiekiu) čia veikia kaip miesto bendruomenės sunykimu, judraus organizmo sunaikinimo įvaizdis, galintis įvykti bet kur ir bet kada (taip, mokslinės fantastikos filmai užima didelę dalį ir mano vaizduotės šia tema). Todėl Kasearu baltas žirgas jungtyje su „14.06.09“ veikia kaip dvi metaforos: kaip begalinės laisvės šauklys, tremtinių išlaisvinimas iš gyvulinų vagonų, ir kaip ištuštėjusio, ištuštinto kadaise judraus miesto tauri, bet kraupi šmėkla.

Nemalonioji šio videofilmo pusė atsiskleidžia tuomet, kai žirgas (ant pastatų sienų šuoliuojančio žirgo siluetas perkeltas iš ant greitai važiuojančio automobilio stogo pritvirtinto projektoriaus, o jo šuoliavimas filmuojamas per kito greitai važiuojančio automobilio langą) pradeda lenktyniauti su juodu BMW universalu (talpi bagažinė suteikia mafijškos reputacijos automobiliui šeimininį charakterį, todėl žirgo varžovas neturi nei veido, nei įvaizdžio). Lenktynės vyksta pažeidžiant cismo taisykles, bet ne šauniai-gražiai-apgalvotai, kaip veiksmo filmuose, o gyvenimiškai-pavojingai-nevykusiai; nekeliantį susižavėjimo vaizdą dar

Flo Kasearu. Kadras iš videofilmo „21.05.09“

gadina lietaus lašais aptaškytas kameroms objektyvas. Dar nemaloniau, kad lenktynės neišsprendžia, vienu metu juodasis universalas dingsta iš žirgo šuolių trajektorijos, po kelių minučių jų keliai susikerta, bet netrukus ir vėl išsiskiria, o žirgas ima blukti dienai vis labiau auštant. Poetiška metafora, pasirodanti videofilmo pradžioje, „sugadinama“ įkinkius ją lenktyniauti.

Taigi vaizdai, „tuštoki“ vizualiai ir visai „tušti“ naratyvumo prasme (suprantant tuštumą ne kaip ydą, o kaip estetinę kategoriją), „papildomi“ nurodant inspiraciją įvyki. O tuos vaizdus jungiantis stuburas, prisiminimų apie trėmimus, straipsnio apie paleistus žirus, kitų išgalvotų ir tikrų istorijų, įvairiai susijusių su tuštuma, tamsa ir aušra, ištraukę junginys veikia kaip tos vaizdinės tuštumos „perpildymas“. Tai nuveda vaizduotę link visų tuščių, tamsių ir auštančių (tiesiogine labiau nei perkeltine prasme) akimirkų mūsų prisiminimuose. Tokių aki-

mirkų, kurios tapo tam tikrais pasaulietiška nušvitimais, aplinkos pajautimais, supratimais, ir tokių, kurios pralaužia apšviestos (aiškios), pilnos įvykių bei žmonių (be laiko pajautimui ir apmąstymui) kasdienybės kevalą.

Miesto antropologė Jekaterina Lavrinec, ieškodama, koks turėtų būti šiuolaikinis miesto tyrinėtojas („Miesto studijos: trys žvilgsnio perspektyvos“), lygina miesto vietinio gyventoją, turistą ir tyrinėtoją pozicijas. Anot jos, tyrinėtojas turėtų sujungti vietinio gyventoją kasdienės aplinkos išmanymą ir produktyvią turistinę distanciją, kuri leidžia nustepti kasdienėje aplinkoje. Pasak Lavrinec, tokią būseną miesto teoretikai analizuoja pasiskolindami Sigmundo Freudo „neįjauktą neįprastumą“ kategoriją, žyminčią situaciją, kuriai būdingas balansavimas tarp to, kas yra pažįstama, ir to, kas nepažįstama. Pasiiekti tokią būseną, kai kas nors pažįstama ima atrodyti neįprasta, galima nuosaičiai, sąmoningomis

pastangomis, arba radikalai, vartojant įvairius kvaišalus. Jei pasirenkamas nuosaičesnis būdas, Lavrinec teigimu, to „pažįstamo“ fotografavimas tampa labiausiai tinkama priemone pamatyti jame keistumą, nes priverčia sustabdyti tą aplinką ir įsižiūrėti į ją. Pradėjus ieškoti nepažįstamų keistumų savo aplinkoje, norisi pagauti juos tada, kai jie patys ryškiausiai – kai aplink daugiau nieko nėra. Todėl Saadoja fikso tuščias sankryžas paryčiais ir jas rodo blykčiojančiose šviesdėžėse, kad įdėtume daugiau pastangų, stengdamiesi ką nors jose pastebėti. Kasearu filme miesto teoretikui suprantama šmėkla-paminklas yra skirta jo išsvajotoms keistenybėms. O mums tenka laukti nuosavo balto žirgo Gedimino prospektu ir Vilniaus gatvės sankryžoje.

Paroda veikia iki sausio 15 d.
Šiuolaikinio meno centras
(Vokiečių g. 2, Vilnius)
Dirba antradienį–sekmadienį 12–20 val.

Kronika

Dvi parodos netolimai praeičiai

Gruodžio 9 d., šį penktadienį, 18 val. Nacionalinėje dailės galerijoje atidaromos sovietinė kultūra ir meną tyrinėjantios tarptautinės parodos: „Modernizacija. XX a. 7–8 dešimtmečių Baltijos šalių menas, dizainas ir architektūra“ ir „Mūsų metamorfiškioji ateitis. Dizainas, techninė estetika ir eksperimentinė architektūra Sovietų Sąjungoje 1960–1980 m.“.

Gyva atmintis apie sovietinio laikotarpio Baltijos šalių dailę, dizainą ir architektūrą virsta istorija. Paroda „Modernizacija“ siekiama išryškinti šį į praicitį grįmtantį Estijos, Latvijos ir Lietuvos modernios kultūros segmentą, įtraukti jį į pokarinės Europos techninės, socialinės ir kultūrinės modernizacijos kontekstą, praplėčiant ryšius tarp Rytų ir Vakarų bei idėjų apykaitos tarp centro ir periferijos sampratą.

Inkorporuotos į SSRS, Baltijos šalys iš dalies išsaugojo senojo gyvenimo būdo elementus, kultūrinę atmintį ir puikavosi išskirtiniu „ar-

timųjų Vakarų“ įvaizdžiu. Legendiniai tapo Baltijos pajūrio kurortai, nauji mikrorajonai, regioniniu savitumu pasižymintys visuomeniniai pastatai, kavinių ir restoranų architektūra. Itin populiarious buvo kasdienio gyvenimo gerovę, komfortą simbolizavusios prekės, sovietinių piliečių medžiotos kaip užsieninis deficitas. Periferinis Pabaltijys į Sovietų Sąjungą, Šaltojo karo metais su Vakarais konkuravusią dėl centro ir periferijos statuso, transliavo tarptautines modernios aplinkos ir gyvenimo būdo idėjas.

Parodoje eksponuojami XX a. 7–8-ojo dešimtmečių Estijos, Latvijos ir Lietuvos architektūros, dizaino, taikomosios dailės kūriniai, jų projektai, fotografijos, filmuota medžiaga. Kuratorės: Lolita Jablonskienė, Kai Lobjakas (Talinas) ir Iliana Veinberga (Ryga). Architektai: Aleksandras Kavaliauskas ir Andrius Skiezgelas.

Parodoje „Mūsų metamorfiškioji ateitis“ tyrinėjami progresyvūs 7–8-ojo dešimtmečių sovietinės architektūros ir dizaino projektai, siekę sukurti naują idealią gyvenamąją aplinką. Tokia aplinka turėjo būti lengvai

transformuojama ir pritaikoma prie kintančių vartotojų poreikių. Ji sujungė inovatyvias technologijas ir naują žmogaus, kaip aktyvaus šios aplinkos komponento, sampratą.

Nors dauguma projektų gimė valstybės finansuojamose tyrimų institutuose ir centruose, dominuojančiai pastatų statybos praktikai ir urbanizacijos dizainui juose dažnai buvo siūlomos alternatyvos. Sykiu buvo numatoma, kad netikėtumas ir galimybė statinius transformuoti ateityje taps svarbiausiomis jų savybėmis. Tokie sumanymai reikalavo išplėsti tradicinę dizaino ir architektūros sampratą: dėmesys buvo telkiamas ne į atskirą objektą, o į aplinkos (ir gyvenimo), kaip vientisos visumos, organizavimą. Parodoje eksponuojami Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Rusijos menininkų ir architektų kūriniai. Kuratoriai: Andresas Kurgas ir Mari Lanemets (Talinas). Dizaineriai: Indrekas Sirkelis (Talinas), „Kooperative für Darstellungspolitik“ (Berlynas).

Parodos veiks iki 2012 m. vasario 12 d.

LDM INF.

ESTIJOS NACIONALINIAI ARCHYVAI
Aino Alamaa ir Leesi Erm parodoje. Talinas, 1964 m.

Praeitis sušildo labiau

Krėslė prie televizoriaus

Spaudos konferencijoje pravirkusi Italijos darbo ministrė Elsa Fornero – ryškiausias mano šios savaitės televizijos išpušis. Ji verkė, nes krizės sąlygomis nepavyks įgyvendinti numatytų reformų. Nežinau, ar kada nors sulauksiu verkiančios lietuvių ministrės televizijos ekrane. Nežinau, ar norėčiau sulaukti tokio vaizdelio, nes neišvaizduoju nuosirdžios lietuvių valdininkų(-ių) užuojautos skurstantiems ir vargstantiems. Ką kalbėti apie valdininkus(-es), jei kiekvienoje troleibuso stotelėje į mane spokso aukomis nugrimuotos lietuvių žvaigždės. Jos kviečia stabdyti prievartą prieš moteris, bet būkime atviri – žvaigždės įprastai reklamuoja save. Gal ketinimai ir buvo kilnūs, bet tai baigėsi „kaip visada“. Stebina tik, kad tokiame kilnumo demonstravime visada atsiranda kažkieno pinigų. Ypač artėjant šventėms, kai televizijos masiškai suseraga įvairiomis „gerumo ligomis“. Bet įtariu, kad nuosirdų norą padėti vis dažniau keičia gerumo ir socialinio angažuotumo klėšės. Tamsų ir šaltą metų laiką norisi nuo jų bėgti kuo toliau. Kitas klausimas, kur?

Tikiu, kad numanote, ką atsakysiu. Į kiną, į užburiančius neveltimi Jimo Jarmuscho vaizdus, į filmus, kurių herojai verkia ir bijo „iš tikrųjų“, į išnykusį ankstyvojo Otaro Joseliano pasaulį. Man jo 1976 m. „*Pastoralė*“ (LTV2, 14 d. 20.05) yra kino grynuolis, kurį galiu žiūrėti nuolat. Joselianas pasakoja apie muzikantus, kurie atvyksta repetuoti į kaimą. Klasikinės muzikos garsai ir šimtmėčišais nesikeičianti kaimiečių būtnės filme sugyvena logiškai, nors miestiečiai ir kaimiečiai smalsiai žiūri vieni į kitus kaip į skirtingų planetų gyventojus. Toks grynuolis gali pasirodyti ir Arūno Žebriūno 1964 m. „*Paskutinė atostogų diena*“ (LTV, 10 d. 19 val.) – elegiškas atsiveikinimas su vaikyste, kai pasau-

lis dar atrodo aiškus ir prasmingas.

LTV naujų filmų beveik nerodo, o serialas apie seklį Puaro, matyt, jau galėtų pretenduoti į Guinnesso knygą kaip dažniausiai Lietuvoje rodomas serialas. Kelias naujienas šią savaitę parodys LNK ir TV3. Šios nakties (LNK, 9 d. 02.10) Richardo Linklaterio filmas „*Neįžvelgiamas pasaulis*“ (2006) suintrigavo dėl kelių priežasčių. Pirmiausia todėl, kad tai dar viena Philipo K. Dicko romano ekranizacija. Ir ne bet kokio, o paties autobiografiškausio, kurį įkvėpė rašytojo eksperimentai su narkotikais. Scenarijų parašė Charlie Kaufmanas („Būti Džonu Malkovičiumi“), o filmą iš pradžių norėjo kurti Terry Gilliamas. Bet Gilliamas garsėja savo neįgyvendintais projektais, tad režisieriumi tapo lyriniais filmais „Prieš saulėtekį“ ir „Po saulėlydžio“ išgarsėjęs Linklateris. „*Neįžvelgiamas pasaulis*“ – animacinis filmas. Linklateris pasinaudojo ankstesniame filme „*Waking Life*“ išbandyta animacijos technika, bet pagrindinius vaidmenis „*Neįžvelgiamame pasaulyje*“ suvaidino Keanu Reevesas, Winona Ryder, Robertas Downey – nufilmuoti kadrai buvo retušuojami pasinaudojant Bobo Sabistono išrasta animacijos programa.

Veiksmai perkels į netolimą ateitį – 2013-uosius Kalifornijoje. Pagrindinis filmo herojus yra policininkas, infiltracijos specialistas. Jo specializacija itin svarbi, nes Amerika kariauja ir su narkotikais, ir su teroristais. Filmą buvo kuriamas Ostinėje, Teksaso valstijoje, mieste, kur ir gyvena režisierius. Dicko kūrybos žinovai tvirtina, kad „*Neįžvelgiamas pasaulis*“ puikiai perteikia romano esmę, esą tai – „ne filmas apie paranoją, bet paranojiškas filmas“.

Režisierė Shainee Gabel išgarsėjo 1997 m., kai kartu su Kristin Hahn sukūrė dokumentinę juostą „*Anthem*“. Šešis mėnesius dvi mo-

terys keliavo po Ameriką ir klausinėjo sutiktų žmonių apie jų viltis, baimes ir svajones pasitinkant naują tūkstantmetį. Tarp sutiktųjų buvo aktorius Robertas Redfordas, režisierius Johnas Watersas, rašytojas Hunteris S. Thompsonas. Matyt, kelionės išpuščiai paskatino Gabel 2002 m. sukurti „*Meilės eiles Bobiui Longui*“ (BTV, 15 d. 22.30) – pasakojimą apie jauną merginą (Scarlett Johansson), kuri po motinos mirties sugrįžta į Naujajį Orleaną, į apleistus vaikystės namus. Bet čia jos laukia staigmena – du motinos draugai. Buvęs literatūros profesorius Bobis Longas (John Travolta) ir jo globotinis bei biografas Lousonas (Gabriel Macht) namuose gyvena jau seniai ir nesirengia išsikraustyti.

Režisierė panardina žiūrovus į nostalgiką ir tingią JAV Pietų atmosferą. Filmą nutiekia nostalgikai dar ir todėl, kad jame skamba daug literatūros, poezijos citatų, virš jo sklendo rašytojos Carson McCullers šešėlis. Vis dar skaitantys žmonės, manau, patirs malonumą.

Iš lenkų kino klasikos užuominų naujauja Boryso Lankoszo „*Kita monetos pusė*“ (LTV, 11 d. 23.15) – vienas įsimintiniausių ir labiausiai apdovanotų paskutinių metų lenkų debiutų. Filmo veiksmas vyksta 5-ajame dešimtmetyje ir mūsų laikais, jo herojės – trys vienos šeimos moterys. Motina (Krystyna Janda) su senele (Ana Polony) nori žūtūt ištekinti Sabiną (Agata Buzek). Jai jau per trisdešimt. Kukliai leidyklos darbuotojai Sabinai aiškiai stinga vyro meilės, bet kandidatą į vyrus inteligentiškai merginai pokario Varšuvoje rasti nelengva. Vieną tamsų vakarą Sabinos gyvenime lyg iš po žemių išdygsta gražuolis Bronislavas (Marcin Dorociński). Kartu su juo Sabinos gyvenime prasideda juokingi ir tragiški įvykiai. Netikėtuose siužeto posūkiuose slypi ir fil-

„Pastoralė“

„Meilės eiles Bobiui Longui“

no žavesys. Prasidėjęs kaip tradiciškas pasakojimas apie pokarį, filmas kelis kartus pakeis toną ir žanrą, nors režisieriumi ir jo fantastiškos aktorėms arčiau širdies vis dėlto juodųjų komedija. Lankoszas rodo antrąją įprastų savokų – patriotizmas, meilė, kolaboravimas, požiūris į tautos istoriją pasiaukojimas – pusę. Jis daro tai talentingai, pasitelkdamas žaismingas užuominas, tikslią materialiosios epochos pusės rekonstrukciją, grakščiai stilizuodamas ir lenkų kino istoriją. Girdėjau, kad Lankoszas dabar bando laimėti Holivude.

Amerikiečiai mėgsta nostalgikai prisiminti neseną praeitį. 1997 m. Paulo Thomaso Andersono sukurtos „*Pašėlusios naktys*“ (LNK, 10 d. 00.10) – taip pat iš tų filmų, kurie nenusibosta. Jis perkelia į 1977-uosius, Los Andželo priemiestį San Fernando Valley. Viename naktinių klubų jaunikiški Edis Adamsas (Mark Wahlberg) susipažįsta su ki-

no prodiuseriu Džeku (Burt Reynolds) ir netrukus tampa tarptautine pornografinio kino žvaigžde. Andersonas pasimėgaujamas atkuria epochą, kai seksas buvo nepaįdomas malonumas, o malonumų pramonė klestėjo, nes virš jos dar nekabojė grėsmingas AIDS šešėlis.

Trečiasis George'o Clooney 2008 m. režisuotas filmas „*Odinės gabos*“ (LNK, 11 d. 22.30) nukels į dar ankščiau – į 1925-uosius, ir pasakas apie amerikietiško futbolo veteraną Dodžą (jį suvaidino pats Clooney). Jis savo komandoje įdarbino karo veteraną Karterį (John Krasinski), kad šis padėtų žemyn besiritančiai jo komandai. Abu jie įsimylės žurnalistę Lekšę (René Zellweger). Jei mėgstate sportą arba romantines komedijas „su moralu“ ir atsakymu į klausimą, ar tikrai dori metodai būna patys efektyviausi, nepasigailėsite.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Kronika

Apdovanoti geriausi Europos filmai

Šeštadienį Berlyne įvyko iškilminga, jau dvidešimt ketvirtoji Europos kino akademijos ceremonija – buvo apdovanoti geriausi 2011 metų filmai. Už laureatus balsavo daugiau nei 2500 tūkstančio akademijos narių. Geriausių šių metų Europos filmu tapo Larso von Triero „*Melancholija*“. Režisierius neatvyko į Berlyną atsiimti prizo. Po Kanuose šiemet sukėlo skandalo Larsas von Trieras pareiškė, kad nekalbės viešai. Prizo atsiimti išėjusi jo atstovė pranešė, kad „Larsas paprasčiausiai nusišypsoti ir kuo draugiškiau pamajuoti ranką“. „*Melancholijos*“ operatoriumi Manuclui Alberto Claro atiteko ir Carlo di Palma prizas, skiriamas geriausiam Europos operatoriumi. Geriausia dailininkė buvo pripažinta „*Melancholijos*“ dailininkė Jette Lehmann.

„Melancholija“

Geriausia režisierė tapo taip pat danų režisierė Susanne Bier, sukūrusi „*Oskaru*“ jau apdovanotą filmą „*Geresniame pasaulyje*“. Geriausia aktorė pripažinta Tilda Swinton, suvaidinusi demoniško paauglio motiną Lynne Ramsay filme „*Reikia pasikalbėti apie Keviną*“ (D. Britanija). Ji taip pat nedalyvavo ceremonijoje, prizą atsiėmė filmo pro-

diuseris. Nebuvo Berlyne ir geriausių aktoriumi tapusio bei „*Oskaru*“ taip pat jau įvertinto Colino Firtho, sukūrusio pagrindinį vaidmenį filme „*Karaliaus kalba*“ (D. Britanija). Pastarojo filmo montuotojas Tariqas Anwaras taip pat įvertintas Europos kino apdovanojimu.

Geriausiais Europos scenaristais tapo belgų režisieriai broliai Jea-

nas-Pierre'as ir Lucas Dardenne'ai už filmą „*Berniūkštis su dviračiu*“, beje, šiemet Kanuose taip pat apdovanoti už geriausią scenarijų. Už geriausią muziką apdovanotas Ludovicą Bourc'e'as, parašęs Michelio Hazanaviciaus filmo „*Artistas*“ (Prancūzija) muziką. Padėkos kalboje jis paminėjo ne tik aktorius, režisierius ir žmoną, bet ir filme vaidinusių šuniuką.

2011 m. Europos atradimu tapo Hanso Van Nuffelio filmas „*Deguonis*“ (Belgija, Olandija), pasakojantis apie nepagydomai sergančius žmones ir meilę. ARTE prizas už geriausią dokumentinį filmą skirtas „*Piną*“ sukūrusiam Wimui Wendersui, beje, jis yra ir Europos kino akademijos prezidentas. Geriausių animaciniu filmu paskelbtas Tono Errando, Javiero Mariscalio ir Fernando Truebos „*Čiko ir Rita*“ (Ispanija), perkėlęs į džiazą muzikos užlietą 6-ojo dešimtmečio Kubą, trumpametražiu – ne kaip įprasta pradedančiojo režisieriaus, bet ki-

no klasiko Terry Gilliamo Italijoje sukurta „*Visa šeima*“ („*The Wolly Family*“). Išėjęs atsiimti prizo už skečą apie klounus režisierius pareiškė, kad nuo šios akimirkos jo karjera greičiausiai suksis atgal.

EURIMAGES Europos koprodukcijos prizas įteiktas Urugvajaus ir Ispanijos prodiuseri Marielai Besuievsky. Už gyvenimo indėlį Europos kino akademijos prizai skirti danų aktoriumi Madsui Mikkelsenui ir britų režisieriui Stephenui Frearsonui. Specialiu akademijos garbės prizą pagerbtas prancūzų aktorius Michelis Piccoli. Pastarasis prizas skiriamas ne kasmet – paskutinį kartą jis buvo įteiktas 2008 m. portugalų režisieriui Manoeliui de Oliveirai.

Žiūrovų prizas, kurį renkant galėjo dalyvauti ir „7 meno dienų“ skaitytojai, atiteko Tomo Hooperio filmui „*Karaliaus kalba*“.

„7MD“ INF.

